

УДК 347.78.01

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.33>

БАЗА ДАНИХ: Правова природа за законодавством України та правом ЄС

Тарасенко Л.Л.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: 0000-0003-4359-8965*

Тарасенко Л.Л. База даних: правова природа за законодавством України та правом ЄС.

У статті розглядаються окремі проблемні аспекти щодо правового режиму баз даних за законодавством України та правом ЄС. Встановлено, що Закон України «Про авторське право і суміжні права» приділяє достатню увагу правовому регулюванню відносин, пов'язаних із набуттям, здійсненням та захистом прав на бази даних. Доведено, що бази даних як об'єкт потребують більш ґрунтовного та системного законодавчого регулювання шляхом прийняття окремого законодавчого акту, який повинен цілісно визначити правовий режим баз даних. Обґрунтовано, що до ознак бази даних належать: це сукупність творів, даних або будь-якої іншої інформації; ці твори, дані та/або інформація містяться у довільній формі; систематизація творів, даних, інформації, або їх упорядкування; наявність спеціальної пошукової системи для забезпечення доступу до творів, даних, інформації (яка може функціонувати у тому числі, але не виключно на основі електронних засобів); це переважно цифровий об'єкт. Доведено вплив сучасних технологій на трансформацію форми існування бази даних як об'єкту (відбулася поступова еволюція бази даних з паперової в електронну форму існування, більше того, електронна форма майже повністю витіснила «паперову» базу даних). Обґрунтовано, що завдяки розвитку технологій та інновацій відбулося розширення можливостей як авторів, так і користувачів цифрового середовища, які отримали нові способи використання цифрового контенту, який може міститися і у базах даних (які мають зазвичай електронну форму). Встановлено, що слід розмежувати права на базу даних як об'єкт, і права на об'єкти, які входять до складу бази даних як її складові частини. Встановлено, що правова охорона неоригінальної бази через механізм права особливого роду спрямоване на охорону бази даних як певного цифрового об'єкту, який також може використовуватися особою, яка її створила, а також іншими особами (користувачами), які для того, щоб набути статус законного користувача, повинні отримати дозвіл на використання від особи, яка створила таку базу даних. Обґрунтовано, що норма про те, що на бази даних, які створені для систематизації даних, що є публічною інформацією відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», не поширюється право особливого роду (*sui generis*), потребує конкретизації, оскільки незрозуміло, який правовий режим поширюється на вказані бази даних, кому належать права на бази даних і як їх здійснювати. Доведено, що у спеціальному законі про бази даних слід унормувати особливості здійснення і захисту прав на бази даних у цифровому середовищі, що є особливо актуальним в умовах стрімкого розвитку технологій та інновацій.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, база даних, комп'ютерна програма, право ЄС, цифрове середовище, цифрові об'єкти.

Tarasenko L.L. Database: legal nature under Ukrainian and EU law.

The article considers certain problematic aspects of the legal regime of databases under Ukrainian and EU law. It has been established that the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" pays sufficient attention to the legal regulation of relations related to the acquisition, exercise and protection of rights to databases. It has been proven that databases as an object require more thorough and systematic

legislative regulation by adopting a separate legislative act, which should comprehensively determine the legal regime of databases. It has been substantiated that the characteristics of a database include: it is a collection of works, data or any other information; these works, data and/or information are contained in an arbitrary form; systematization of works, data, information, or their arrangement; the presence of a special search system to ensure access to works, data, information (which may function including, but not exclusively on the basis of electronic means); it is a predominantly digital object. The influence of modern technologies on the transformation of the form of existence of a database as an object is proven (there has been a gradual evolution of the database from a paper to an electronic form of existence, moreover, the electronic form has almost completely replaced the «paper» database). It is substantiated that due to the development of technologies and innovations, the opportunities of both authors and users of the digital environment have expanded, who have received new ways of using digital content, which can also be contained in databases (which are usually in electronic form). It is established that it is necessary to distinguish between the rights to a database as an object and the rights to objects that are part of the database as its constituent parts. It is established that the legal protection of a non-original database through the mechanism of a special kind of right is aimed at protecting the database as a certain digital object, which can also be used by the person who created it, as well as by other persons (users), who, in order to acquire the status of a legal user, must obtain permission to use it from the person who created such a database. It is substantiated that the norm that databases created to systematize data that is public information in accordance with the Law of Ukraine «On Access to Public Information» are not subject to a special kind of right (*sui generis*) requires specification, since it is unclear what legal regime applies to the specified databases, who owns the rights to the databases and how to exercise them. It is proved that a special law on databases should regulate the features of the exercise and protection of rights to databases in the digital environment, which is especially relevant in the conditions of the rapid development of technologies and innovations.

Key words: intellectual property, copyright, database, computer program, EU law, digital environment, digital objects.

Постановка проблеми. База даних є поширеним цифровим об'єктом, який може охоронятися і авторським правом, і правом особливого роду *sui generis*. У 2023 р. набув чинності новий Закон України «Про авторське право і суміжні права», який надав нове дихання базам даних як об'єкту цивільних прав. Правове регулювання баз даних було оновлено і доповнено. Вітчизняний законодавець запозичив досвід правового регулювання з права ЄС щодо набуття, здійснення і захисту прав на бази даних, було запроваджено поділ баз даних на ті, які охороняються авторським правом, ті, які охороняються правом *sui generis* залежно від критерію оригінальності, визначено випадки вільного використання баз даних, прийнято інші важливі зміни. Водночас розвиток технологій зумовлює створення сучасних баз даних, які існують в електронній формі, і виконують різні функції, зокрема, блокчейн, який є складним об'єктом (поєднує власні структурні елементи та розміщені у ньому дані), має об'єктивну цифрову форму, являє собою нематеріальний актив здатний до оборотоздатності, є базою даних, що функціонує у поєднанні із комп'ютерною програмою та має різні правові режими охорони [1, с. 75]. В Директиві ЄС 96/9/ЄС «Про правовий захист баз даних» від 11.03.1996 р. (далі – Директива ЄС 96/9/ЄС про бази даних) міститься положення про те, що бази даних не є достатньо захищеними в усіх державах чинним законодавством, враховуючи, що такий захист, де він існує, має різні характеристики [2]. Безумовно, з 1996 р. відбулися численні зміни в законодавстві країн ЄС, які пов'язані насамперед із впровадженням положень цієї Директиви. Україна також не виняток, і попри те, що Україна лише прагне бути членом ЄС, вітчизняне законодавство про авторське право вже було гармонізовано з правом ЄС, і численні положення Директиви ЄС 96/9/ЄС про бази даних були відображені у законодавстві про авторське право. Однак дискусійними все ж залишаються окремі аспекти правового регулювання баз даних, яким і присвячено це наукове дослідження.

Стан дослідження. У науковій літературі наявні поодинокі наукові статті щодо даної проблематики. Зокрема, слід звернути увагу на наукові доробки таких авторів як Дробязко В.С., Капіца Ю.М., Кметик-Подубінська Х.І., Яворська О.С. та інші. Однак більшість з цих досліджень були виконані доволі давно, а також вони не висвітлюють окремих проблемних аспектів, пов'язаних із правовою природою бази даних. Водночас потребують додаткового наукового аналізу правова природа бази даних як цифрового об'єкту, розмежування правових режимів бази даних, здійс-

нення та захист прав на базу даних, оскільки ці аспекти не висвітлювалися належним чином у науковій літературі.

Метою дослідження є аналіз правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку із створенням бази даних як цифрового об'єкту, здійсненням прав на неї, визначення проблемних аспектів, обґрунтування висновків щодо вдосконалення правового регулювання досліджуваних відносин.

Вклад основного матеріалу. База даних є традиційним, класичним об'єктом авторського права (за наявності ознаки оригінальності). Закон України «Про авторське право і суміжні права» приділяє достатню увагу правовому регулюванню відносин, пов'язаних із набуттям, здійсненням та захистом прав на бази даних. Однак, на думку автора, цей об'єкт потребує більш ґрунтовного та системного законодавчого регулювання, оскільки норми про базу даних як об'єкт «розкидані» в межах Закону України «Про авторське право і суміжні права» (попри наявність однієї спеціальної статті, яка присвячена виключно базам даних, і окремої статті, яка визначає випадки вільного використання баз даних), і не всі аспекти, пов'язані із виникненням та здійсненням прав на цей об'єкт, достатньо повно унормовані. У науковій літературі відзначають, що положень законодавства про авторське право недостатньо для належного регулювання відносин, пов'язаних з створенням баз даних, набуттям авторських прав на них, здійсненням та захистом цих прав [3, с. 64].

У ст. 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – закон про авторське право) серед переліку об'єктів авторського права вказана база даних, однак одразу біля згадки про них міститься уточнення – «якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності» [4]. Тобто, інші об'єкти авторського права у ст. 6 закону про авторське право лише перелічені, а щодо бази даних міститься своєрідна примітка, зі змісту якої вбачається, що не кожна база даних може охоронятися авторським правом, а лише та, в якій добір або упорядкування її складових здійснені із використанням саме творчої праці її автора (-ів). Вказане законодавче положення в подальшому розкрито у ст. 21 закону про авторське право, з якої вбачається, що неоригінальні бази даних охороняються правом особливого роду (*sui generis*).

Визначення бази даних, яке наведено у п. 4 ч. 1 ст. 1 закону про авторське право, є доволі інформативним та вказує на основні ознаки бази даних як об'єкта, у тому числі і об'єкта авторського права. До ознак бази даних слід віднести:

- це сукупність творів, даних або будь-якої іншої інформації;
- ці твори, дані та/або інформація містяться у довільній формі;
- систематизація творів, даних, інформації, або їх упорядкування;
- наявність спеціальної пошукової системи для забезпечення доступу до творів, даних, інформації (яка може функціонувати у тому числі, але не виключно на основі електронних засобів);
- це переважно цифровий об'єкт.

Остання ознака характеризує базу даних як об'єкт, який створюється і існує виключно у цифровій (електронній) формі. Станом на сьогодні збір інформації у бази даних здебільшого цифровізовано. Йдеться не про оцифрування, а власне про створення баз даних одразу у цифровій формі. У даному випадку відзначаємо вплив сучасних технологій на трансформацію форми існування бази даних як об'єкту (відбулася поступова еволюція бази даних з паперової в електронну форму існування, більше того, електронна форма майже повністю витіснила «паперову» базу даних).

Як вказано у Директиві ЄС 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС (далі – Директива ЄС 2019/790 про авторське право на єдиному цифровому ринку) нові технології дають змогу здійснювати автоматизований обчислювальний аналіз інформації в цифровій формі, відтак витяг елементів вмісту бази даних потребує отримання згоди правоволодільця, якщо не застосовуються жодні винятки чи обмеження («випадки вільного використання твору (зокрема, бази даних)», як це трактується вітчизняним законодавцем) [5].

На рівні права ЄС, як вже було вказано вище, основним регулятором є Директива ЄС 96/9/ЄС про бази даних. У науковій літературі відзначають, що Директива про правовий захист баз даних закладає ключові положення в частині охорони прав на неоригінальні бази даних, визначаючи об'єкт захисту, суб'єктів та їх права і обов'язки, винятки з особливого права, а також окреслюючи строки чинності відповідного права [6, с. 84].

У Директиві ЄС 96/9/ЄС база даних трактується як зібрання незалежних творів, даних чи інших матеріалів, які систематично чи методично упорядковані і доступні індивідуально за допомогою електронних та інших засобів [2]. Ці визначення бази даних, які наведені і в законі про авторське право, і у вказаній Директиві ЄС, змістовно співпадають. При цьому у Преамбулі цієї Директиви ЄС додатково зроблено наголос на тому, що база даних насамперед у більшості випадків містить в собі саме різні об'єкти авторського права. Зокрема, відповідно до п. 17 Преамбули Директиви ЄС 96/9/ЄС про бази даних поняття «база даних» слід розуміти як таке, що включає літературні, художні, музичні чи інші зібрання творів або зібрання інших матеріалів, таких як тексти, звуки, образи, цифри, факти та дані; враховуючи, що воно повинно охоплювати зібрання незалежних робіт, даних чи інших матеріалів, які систематично або методично упорядковані і до яких може бути отримано окремий доступ [2].

Цифрові технології уможливають нові види використання різних об'єктів авторського права (у тому числі і баз даних) у сферах досліджень, інновацій, освіти та збереження культурної спадщини, які чітко не охоплені наявними правилами щодо винятків та обмежень (п. 5 Преамбули Директиви ЄС 2019/790 про авторське право на єдиному цифровому ринку) [5]. Справді, завдяки розвитку технологій та інновацій відбулося розширення можливостей як авторів, так і користувачів цифрового середовища, які отримали нові способи використання цифрового контенту, який може міститися і у базах даних (які мають зазвичай електронну форму).

Базовою статтею, яка визначає правовий режим баз даних, є ст. 21 закону про авторське право.

З неї вбачається, що база даних є об'єктом авторського права, якщо вона за добором та/або упорядкуванням її складових частин є результатом творчої діяльності (ч. 1 цієї статті). Як вже було сказано вище, у ст. 6 цього ж закону міститься норма ідентичного змісту, відтак законодавець наче двічі наголошує на цю умову надання правової охорони базам даних як об'єкту авторського права. Фактично це конкретизація обов'язкової ознаки твору (як об'єкту авторського права) – оригінальності. База даних також є твором, оскільки конструкція ч. 1 ст. 6 закону про авторське право сформульована наступним чином: «об'єктами авторського права є *твори* у сфері літератури, мистецтва, науки, зокрема: ... 17) *бази даних*». Відтак базі даних як твору також притаманна оригінальність (ознака, критерій, що характеризує твір як результат власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, прийняті автором під час створення твору (п. 35 ч. 1 ст. 1 закону про авторське право) [4].

Відповідно до ч. 2 ст. 21 закону про авторське право охорона баз даних не поширюється і не завдає шкоди будь-яким правам на їх складові частини, що увійшли до складу баз даних [4]. Подібний підхід відображено і в Директиві ЄС 96/9/ЄС про бази даних, в ч. 2 ст. 3 якої зазначено, що захист авторського права на бази даних, який передбачається цією Директивою, не поширюється на їхній зміст і не перешкоджає жодним правам, які існують стосовно самого змісту [2]. У ч. 2 ст. 186 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС від 21.03.2014 р. також вказано про те, що охорона баз даних авторським правом не поширюється на їхнє інформаційне наповнення і не завдає шкоди будь-яким правам, які поширюються на саме інформаційне наповнення [7].

Тобто слід розмежувати права на базу даних як об'єкт, і права на об'єкти, які входять до складу бази даних як її складові частини. Цікаве положення міститься у Директиві ЄС 2019/790 про авторське право на єдиному цифровому ринку, відповідно до якого праволодильці об'єктів, які включені до бази даних, мають право «застосовувати заходи для забезпечення захисту та цілісності мереж і баз даних, у яких розміщені твори та інші об'єкти» (ч. 3 ст. 3 Директиви) [5], водночас, такі заходи не повинні виходити за межі необхідного для досягнення такої цілі. Така правомочність надана суб'єктам авторського права з метою забезпечення належного рівня захисту їх творів від несанкціонованого використання, зважаючи на можливості користувачів у цифровому середовищі. Тому і праволодильць бази даних, і праволодильць об'єктів, які включені до бази даних, мають право вживати заходів для забезпечення цілісності бази даних і можуть вчиняти дії (у тому числі шляхом встановлення певних технологічних обмежень) для запобігання незаконному витоку даних із неї.

Слід розмежувати правову охорону баз даних і правову охорону комп'ютерних програм, що використовувалися під час створення або які необхідні для функціонування баз даних. В ЄС правовий режим комп'ютерних програм визначено окремою Директивою 2009/24/ЄС від 23 квітня 2009 року «Про правову охорону комп'ютерних програм», в якій наголошено на тому, що комп'ютерні програми відіграють дедалі важливішу роль у багатьох галузях промисловості, а

пов'язану з ними технологію таким чином можна розглядати як основну для промислового розвитку Співтовариства (п. 3 Преамбули Директиви) [8]. Безумовно, комп'ютерні програми є важливим, окремим цифровим об'єктом авторського права, і їх слід відмежувати від бази даних. Водночас зауважуємо, що розробник бази даних повинен дотримуватися авторських прав інших осіб на комп'ютерну програму (програми), яку він використовує при створенні бази даних. Такі дії будуть правомірними за умови отримання згоди від суб'єкта авторських прав на комп'ютерну програму на її використання під час створення бази даних або її використання для забезпечення функціонування бази даних (або ж це може бути так зване «вільне програмне забезпечення», які використовуються на засадах публічної ліцензії).

Вітчизняний законодавець слушно запозичив підхід у країн ЄС щодо розмежування баз даних, які охороняються авторським правом, і баз даних, які є неоригінальними, але які існують як певний об'єкт, переважно у цифровій формі (цифровий об'єкт). Такі неоригінальні бази даних охороняються правом особливого роду (право *sui generis*). У Директиві ЄС 96/9/ЄС про бази даних вказано, що захист баз даних особливим правом не завдає шкоди існуючим правам стосовно вмісту цих баз, відтак, якщо база даних не підпадає під охорону авторським правом, її слід охороняти в інший спосіб [2]. На нашу думку, правова охорона неоригінальної бази через механізм права особливого роду спрямоване на охорону бази даних як певного цифрового об'єкту, який також може використовуватися особою, яка її створила, а також іншими особами (користувачами), які для того, щоб набути статус законного користувача, повинні отримати дозвіл на використання від особи, яка створила таку базу даних.

У законі про авторське право окреслено умови та межі правової охорони неоригінальної бази даних. Так, відповідно до ч. 4 ст. 21 цього виробнику бази даних, крім бази, створеної для систематизації даних, що є публічною інформацією відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», який зробив якісно та/або кількісно значний внесок в отримання, перевірку чи подання вмісту бази даних, для запобігання вилученню та/або повторному використанню – будь-якому наданню невизначеному колу осіб повного вмісту бази даних або значної її частини у якісному чи кількісному вимірі, на таку базу даних надається право особливого роду (*sui generis*) [4].

Як бачимо, на бази даних, які створені для систематизації даних, що є публічною інформацією відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», не поширюється право особливого роду (*sui generis*). На нашу думку, ця норма потребує конкретизації, оскільки незрозуміло, який правовий режим поширюється на вказані бази даних, кому належать права на бази даних і як їх здійснювати. Безумовно, у даному випадку йдеться про різні види інформації (даних, відомостей), які можуть міститися у базах даних, які включають у себе відомості, які охороняються відповідно до законодавства про доступ до публічної інформації. Однак, на нашу думку, не має значення, які саме відомості, дані, інформація містяться у базі даних, оскільки законодавство про бази даних не втручається у здійснення права на зміст такої інформації (чи вміст охороняється авторським правом, чи в інший спосіб). Натомість має значення охорони бази даних як самостійного об'єкту. Тому вказаний законодавчий виняток є незрозумілим з точки зору правової визначеності такої бази даних, яка створена для систематизації даних, що є публічною інформацією відповідно до спеціального законодавства. До слова, Закон України «Про доступ до публічної інформації» також не дає відповіді на це питання, жодним чином не згадуючи про спеціальну правову охорону баз даних, які створені для систематизації даних, які є публічною інформацією.

Суб'єктом права особливого роду на базу даних є виробник, який зробив значний внесок (якісно, кількісно) в отримання, перевірку чи подання вмісту бази даних. У Директиві ЄС 96/9/ЄС про бази даних зроблено наголос, що метою цього особливого права є забезпечення захисту будь-якої інвестиції в отримання, перевірку чи представлення вмісту бази даних на обмежений час дії цього права, враховуючи, що така інвестиція може полягати у використанні фінансових ресурсів та/чи витрачання часу, зусиль і енергії (п. 40 Преамбули) [2]. Доволі слушне обґрунтування доцільності правової охорони неоригінальної бази даних. Безумовно, виробник такої бази даних зазвичай вкладає кошти у розробку відповідної бази даних, витрачає свій робочий час, який також може бути оцінено у грошовому еквіваленті. У Директиві ЄС 96/9/ЄС про бази даних вживається словосполучення «захист інвестицій» виробника бази даних, і цим підкреслено економічну складову створення такої бази даних, з наголосом на те, що розробник бази даних є особою, яка проявляє ініціативу і йде на ризик, здійснюючи вказані інвестиції (п. 41 Преамбули) [2]. Окрім того, роз-

робник бази даних повинен мати можливість перешкоджати несанкціонованому використанню вмісту бази даних (у тому числі і її значної частини). Це можливо реалізувати лише маючи певне право, яке закріплено у законі. Саме тому важливою є правова визначеність – надання належної правової охорони базі даних як цифровому об'єкту, і закріплення відповідних правомочностей суб'єкта, який розробив таку базу даних.

Ідентичний підхід відображено і у ч. 4 ст. 21 закону про авторське право при закріпленні права особливого роду (*sui generis*), яке поширюється на неоригінальні бази даних.

Дискусійним законодавче положення про те, що право особливого роду (*sui generis*) здійснюється незалежно від того, чи підлягає відповідна база даних охороні авторським правом або іншими правами (ч. 5 ст. 21 закону про авторське право) [4]. Вважаємо, що законодавець повинен чітко визначити правовий режим бази даних: вона охороняється як об'єкт авторського права, якщо вона є оригінальною, і охороняється правом особливого роду (*sui generis*), якщо є неоригінальною. На це також наголошують і в науковій літературі [9, с. 60]. На нашу думку, якщо законодавець вважає, що можливе поєднання цих правових режимів, то слід визначити умови їх співіснування, умови їх «накладення» на один об'єкт – базу даних.

Крім того, право особливого роду (*sui generis*) здійснюється незалежно від того, чи підлягає вміст відповідної бази даних охороні авторським правом або іншими правами (ч. 5 ст. 21 закону про авторське право). Такий підхід важливий для того, щоб відмежувати наповнення бази даних і саму базу даних як об'єкт (який самостійно існує, і є оборотоздатним), щодо якого виникають права, які в подальшому можуть здійснюватися і захищатися. Створення баз даних вимагає вкладання значних людських, технічних та фінансових ресурсів (для набуття ними об'єктивної форми вираження як цілісного об'єкту), водночас при цьому бази даних можуть бути скопійовані або ж до них може бути отримано доступ з витрачанням незначних фінансових затрат порівняно з тим, скільки їх розробник витратив для їх розробки. Змістовно таке положення відображено у п. 7 Преамбули Директиви ЄС 96/9/ЄС про бази даних, і воно характеризує умови створення бази даних їх розробником і його подальші ризики, пов'язані з подальшим використанням бази даних [2]. Ключова теза, яку слід виокремити з вказаних положень, - це наявність праці розробника бази даних, фінансування ним (або третіми особами) створення бази даних (вкладення певних інвестицій), використання технічних засобів. Всі ці дії спрямовані на створення певного об'єкту, який належатиме його розробнику. Враховуючи розмежування законодавцем права власності на річ і прав інтелектуальної власності, які пов'язані з такою річчю (ст. 419 ЦК України), ідентичний підхід слід застосувати і щодо розмежування права власності на базу даних, і щодо права *sui generis* на неї.

Право особливого роду (*sui generis*) може передаватися (відчужуватися) відповідно до законодавства (ч. 5 ст. 21 закону про авторське право [4]), це право, може передаватися, призначатися чи надаватися відповідно до договірної ліцензії (п. 3 ст. 7 Директиви ЄС 96/9/ЄС про бази даних [2]).

Висновки. Станом на сьогодні вітчизняне правове регулювання баз даних є достатнім. Хоча, на нашу думку, слід розширити коло законодавчих положень щодо унормування різних аспектів виникнення, здійснення і захисту баз даних (як тих, які охороняються авторським правом, так і тих, які охороняються правом *sui generis*), у тому числі у цифровому середовищі, що є особливо актуальним в умовах стрімкого розвитку технологій та інновацій. Доцільно розглянути варіант прийняття окремого законодавчого акту, який би цілісно визначив правовий режим баз даних. Аргументом на користь цієї позиції є наявність окремої Директиви ЄС 96/9/ЄС про бази даних, а також спеціальних законів про бази даних у багатьох країнах ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теремецький В., Малаяр С. Місце блокчейну в системі об'єктів авторських прав. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 4 (28). С. 72–78.
2. Директива ЄС 96/9/ЄС Про правовий захист баз даних від 11.03.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241/conv#Text (дата звернення 05.12.2024 р.).
3. Тарасенко Л.Л. Авторське право у цифрову епоху: основні тенденції і зміни. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2022. № 75. С. 61–72.
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України № 2811-IX від 01.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення 05.12.2024 р.).

5. Директива ЄС 2019/790 про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС від 17.04.2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-19#Text (дата звернення 05.12.2024 р.).
6. Кметик-Подубінська Х.І. Sui generis як особливе право розробників за Директивою 96/9/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних. *Матеріали Восьмої всеукраїнської науково-практичної конференції Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права*. Львів. 2024. 235 с.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20231130#Text (дата звернення 05.12.2024 р.).
8. Директива 2009/24/ЄС Про правову охорону комп'ютерних програм від 23.04.2009 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/EU090055> (дата звернення 05.12.2024 р.).
9. Яворська О.С. Охорона прав на бази даних. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2021. № 72. С. 55–63.